

OBLIGAȚIILE POZITIVE ALE ACUZĂRII ÎN ASIGURAREA DREPTULUI LA UN PROCES ECHITABIL

Ecaterina ȘAPORDA

CZU: 342.722

eshaporda@gmail.com

This paper analyzes the content of the positive obligations of the prosecution in ensuring the right to a fair trial (criminal limb) guaranteed by Article 6 of the European Convention on Human Rights. Such a delimitation is necessary to show that the role of the criminal investigation body and, in particular, of the prosecuting authority should not be seen only in the sense of representing the public prosecution, but should be closely linked to the principle of respect for fundamental human rights and freedoms. So, both the positive obligations of the prosecution and their content, as well as the mechanisms for their implementation, provided in the legislation of the Republic of Moldova and the practical activity of the prosecution authorities were analyzed.

În ultima perioadă a fost dinamizat procesul de implementare a reformei justiției, un loc separat în acest proces revenindu-i reformei procuraturii, care presupune adoptarea unor măsuri atât legislative, cât și de organizare internă a sistemului, direcționate spre promovarea unor standarde europene în ceea ce privește justiția penală, care mai întâi de toate sunt bazate pe respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului.

Potrivit normelor dreptului internațional și în cadrul sistemului său legislativ, administrativ, judiciar, în mod normal, statul ia măsurile necesare pentru a asigura respectarea drepturilor omului, creează instituțiile și formele în care orice persoană urmează să-și pună în valoare drepturile față de alte persoane și față de organele de stat și stabilește măsurile necesare pentru a garanta respectarea drepturilor omului și a libertăților sale fundamentale [1, p.34].

În acest sens, sistemul de protecție a drepturilor omului instituit prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului are un loc specific în întregul sistem internațional de protecție a drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului. Dat fiind faptul că realizarea prevederilor Convenției Europene ține de asumarea unor angajamente din partea statului-parte la Convenție, orice drept convențional creează obligații corelative puse în sarcina statului care urmează să asigure realizarea acestui drept.

Astfel, dacă să definim noțiunea de *obligație pozitivă* a statutului, atunci prin aceasta se înțelege obligația organelor de stat de a acționa (să manifeste un comportament activ) în scopul protejării drepturilor fundamentale ale persoanei împotriva încălcărilor din partea altor persoane fizice sau a altor organe de stat (funcționari de stat).

În ceea ce privește conținutul principiului care garantează dreptul la un proces echitabil, acesta poate fi abordat în două sensuri: cel larg și cel restrâns. *Întru-un sens*

larg, se poate susține că noțiunea de proces echitabil cuprinde în sine toate garanțiile pe care le prevede art.6 din Convenție. *Într-un sens restrâns*, se consideră că garanțiile prevăzute la art.6 par.1 se referă în substanță la dreptul general de un proces echitabil în materie civilă și penală, iar reglementările art.6 par.2 și 3 reprezintă garanții specifice dreptului la un proces echitabil în materie penală [2, p.356-357].

Astfel, dacă interpretăm garanțiile respective generale și cele specifice, reiese că dreptul la un proces echitabil dă naștere unor principii de administrare a justiției penale, transpuse în legislația majorității într-o accepțiune unică, care, în ansamblul său, formează acele garanții ale unui proces echitabil luat în ansamblu.

Din respectiva analiză a conținutului garanțiilor ce reies din art.6 al Convenției, a fost posibil a determina obligațiile pozitive ce îi revin statului întru realizarea dreptului persoanei la un proces penal echitabil, din totalitatea cărora au fost selectate și desfășurate acele care îi revin părții acuzării, necesitatea efectuării unei astfel de delimitări fiind argumentată prin faptul că justiția penală este îmfăptuită prin implicarea a mai multor actori ai justiției. În acest sens, fiecărui organ care intră în structura organizatorică a statului îi revine rolul său în asigurarea aceluși scop de a menține ordinea de drept. Rolul procuraturii în acest mecanism este unul destul de important, fiind reflectat și în Legea cu privire la Procuratură a Republicii Moldova, care în art.1 indică în mod expres că Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești care, în procedurile penale și în alte proceduri prevăzute de lege, contribuie la respectarea ordinii de drept, efectuarea justiției, apărarea drepturilor și a intereselor legitime ale persoanei și ale societății [3].

Astfel au fost identificate și puse în discuție obligațiile ce îi revin acuzării în ceea ce privește:

- 1) Accesul la justiție, prin prisma accesului la materialele dosarului;
- 2) Respectarea termenului rezonabil de desfășurare a procesului penal;
- 3) Informarea persoanei despre natura și cauza acuzării aduse;
- 4) Acordarea timpului și facilităților necesare persoanei acuzate pentru pregătirea apărării sale;
- 5) Dreptul persoanei acuzate la asistența gratuită a unui avocat;
- 6) Dreptul la asistența gratuită a unui interpret, pentru persoana acuzată care nu înțelege limba de desfășurare a procesului;
- 7) Dreptul acuzatului de a interoga martorii și a solicita audierea martorilor;
- 8) Dreptul acuzatului de a păstra tăcerea și de a nu se autoincrimina;
- 9) Prezumția de nevinovăție;
- 10) Modul și procedura de administrare a probelor;
- 11) Oficialitatea procesului penal.

Necesitatea acestei delimitări este dictată și de necesitatea de a responsabiliza organele ce reprezintă partea acuzării în ceea ce privește protecția drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului, pentru a atrăge acestei categorii de relații un caracter profund practic, ci nu doar abstract. Or, în urma analizei unor cauze în care s-a pronunțat Curtea Europeană pe fapte de încălcare de către Republica Moldova a

dreptului persoanelor la un proces echitabil, se vede că acuzarea poate fi abordată doar tangențial ca parte responsabilă pentru o încălcare sau alta, ceea ce, considerăm noi, nu este o abordare tocmai corectă. Procesul penal trebuie să fie echitabil în întregime sa, fiind luată în considerare și etapa de urmărire penală, iar pentru aceasta nemijlocit responsabilă este procuratura și organul de urmărire penală.

Urmare a acestei delimitări și analizei conținutului fiecărei obligații a fost posibilă determinarea unor mecanisme practice care asigură transpunerea în practica Republicii Moldova a acelor obligații pozitive care s-au pus în discuție. În acest sens, au fost analizate prevederile Codului de procedură penală în ceea ce privește corespunderea cadrului legal cu standardele impuse de către Curtea Europeană în materia respectării dreptului părților unui proces penal la un proces echitabil, dar și unele mecanisme relevante existente în activitatea internă a organelor procuraturii, printre care un loc separat îi revine, în sensul organizării interne a procuraturii, unei subdiviziuni speciale în cadrul Procuraturii Generale care asigură informarea promptă a procurorilor despre jurisprudență relevantă a Curții Europene, dar și se asigură sistematizarea unor probleme de implementare a standardelor impuse de aceasta pentru activitatea procurorilor și urmărește în acest scop crearea unor practici corecte de aplicare a legislației procesual-penale, prin elaborarea unor instrucțiuni, atenționări, ghiduri etc. – Secția reprezentare în procedurile nonpenale și implementarea CEDO.

În acest sens, în concluzii au fost prezentate unele propuneri de modificare a Codului de procedură penală și a legislației conexe cu titlul *de lege ferenda*, dar și unele propuneri de optimizare a activității practice realizate în cadrul organelor procuraturii.

Referințe:

1. Purdă, N. *Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale*. București: Lumina Lex, 2001.
2. BÎRSAN, C. *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole*. Ediția 2. București: Editura C.H. Beck, 2010.
3. Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură. Publicată în Monitorul Oficial, nr. 69-77, art. 113.

Recomandat
Igor DOLEA, *dr.hab., prof.univ.*